

BAD MUSKAU, JELENOHORSKÁ KOTLINA A KLADSKO

**KRAJINÁŘSKÁ EXKURZE ÚDOLÍM PALÁCŮ, ZAHRAD
A PARKŮ OBRAZU KRAJINY**

21. – 25. 9. 2020

Jelenohorská kotlina

Jelenohorská kotlina zaujímá čestné místo mezi kulturními krajinami Evropy, protože se zde na rozloze pouhých 102 km² nachází na 30 zámků, rezidencí a paláců, obklopených nádhernými historickými parky, což nemá jinde ve střední Evropě obdoby. Na počátku 19. století se tomuto místu přezdívalo Slezské Elyseum (nebeský ráj) a mnozí urození návštěvníci ho srovnávali s údolím zámků na Loiře ve Francii. V roce 2005 vznikla Nadace Údolí zámků a zahrad Jelenohorské doliny (*Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej*) a od té doby se pro tuto oblast vžilo současné označení Údolí zámků a zahrad, někdy také zvané jako Údolí králů. Nadace si vytkla za cíl nejenom ochranu, propagaci a rozvoj celého území, ale především jeho ochranu jako výjimečného kulturního dědictví. V roce 2011 bylo údolí prohlášeno za národní kulturní památku Polska a nadace nyní míří na jeho zápis mezi světové kulturní dědictví lidstva UNESCO. Přestože se zde nacházejí i starší památky, počátek slávy údolí lze klást až do počátku 19. století. Tehdy si totiž malebné podhůří Krkonoš oblíbila pruská královská rodina, která se rozhodla zřídit si zde svou letní rezidenci. V roce 1831 si nechal pruský král Fridrich Vilém III. v Mysłakowicích (do roku 1945 *Erdmanmsdorf*) upravit starší zámek na luxusní sídlo a vzápětí na to se přestavovaly i zámky v Karpnikách (do roku 1945 *Fischbach*) pro jeho bratra a korunního prince Viléma Pruského a Wojanowě (do roku 1945 *Schildau*) pro jeho dceru Luisu Augustu Vilemínu. Ve stopách královské rodiny sem začala rychle proudit aristokracie z celé Evropy, včetně ruské carské rodiny, zavítal sem třeba i Chopin, Goethe nebo šestý prezident USA John Quincy Adams.

Údolí paláců a zahrad, komplex sousedních rezidencí s parky nacházející se v údolí Jelení hory, tvoří malebnou krajinu Dolního Slezska. Region na úpatí Krkonoš se vyznačuje dobře rozvinutou turistickou infrastrukturou, dnes turistická trasa zahrnuje 22 paláců, z nichž některé byly zrekonstruovány na nejvyšší světový standard. Jedinečnost regionu potvrzuje nejen množství míst (jeden z největších souborů tohoto typu objektů v Evropě), ale především jejich umělecká kvalita. Palác Paulinum v Jelení Góře získal ocenění - Zbytek Zadbany 2007. Palác Wojanów získal v soutěži Dolnośląska Budowa 2007-2008 hlavní cenu. Další místa, jako je Łomnický palác, se ucházejí o seznam světového kulturního dědictví UNESCO. Janowice Wielkie, Bukowiec, Wojanów, Karpniki, Mysłakowice, Miłków, Stanisów, Cieplice, Sobieszów, Siedlęcín - na každém z těchto míst najdete alespoň jeden historický skvost: středověká věž, hrad, renesanční zámek, barokní palác, založení palácového parku z 19. století. Evropské dynastie (Hohenzollern nebo Habsburg) a šlechtické rodiny (Schaffgotsch, Radziwiłł, Czartoryski) zde zřídily svá sídla. Budovy a parky navrhli slavní architekti a zahradní umělci **Karl Friedrich Schinkel**, **Friedrich August Stüler**, **Peter Joseph Lenné**, **Jacob Heinrich Rehder** či **Eduard Petzold**. Jejich díla - vily, rezidence a letoviska s celosvětově významnými přírodně krajinářskými parky - lze dnes po zásadních konzervačních pracích znovu obdivovat v plné kráse.

Romantická vize umělecké harmonie, cílevědomé lidské práce a činnosti přírody, dokonale ztělesněné ve skutečném životě, se v této oblasti jeví zcela charakteristická. Parky, které srůstají s lesy, horami a údolními, památkami a sochami nacházejícími se mimo parky, umělé zříceniny, překvapivá a tajemná synchronizace lidské a přírodní tvořivosti. Není divu, že místo navštívilo tolik umělců z celého světa, jako Johann Wolfgang Goethe nebo Frederic Chopin. Oblast byla přezdívána **Údolí králů**. Mělo se stát skutečnou Arcadií, zemí reflexe a tvořivého myšlení. Údolí paláců a zahrad obsahuje i mimořádně velkou koncentraci církevních památek. Stanisów, Miłków, Wojanów, Rybnica, Czernica, Karpniki - na všech těchto místech najdete historické kostely.

V období komunistické Polské lidové republiky, po odsunu původního německého obyvatelstva se paláce změnilly na ústavy, školy, zemědělská družstva nebo požární zbrojnice, jejich vnitřní vybavení bylo zničeno nebo rozkradeno. Bez potřebné údržby památky rychle chátraly a místo opravy je uvedené instituce opustily do nově vybudovaných prostor a naprostá většina z nich se proměnila ve zříceniny. Důvodem bylo i to, že komunisté se ze všech sil snažili zamlčovat a potírat jakékoliv informace a památky na to, že toto území po staletí patřilo k Českému království, od roku 1742 pak Prusku a později Německé říši. Pozornost byla věnována pouze památkám na piastovská slezská knížectví do 14. století – a pak následovalo období bez historie až do roku 1945. To se pochopitelně v současnosti pomalu a bolestně mění. Většina zámků je již opravena, některé znovuzrození teprve čeká. Takový proces příkladně obrody probíhá v posledních třiceti letech při obnově celosvětově významného krajinářského parku v Lužickém Mužákově (památka UNESCO Fürst Pückler Park Bad Muskau), který byl vedle parků kolem Postupimi historicky dalším inspiračním zdrojem při zakládání parků v okolí Jelení Hory. Konzervační práce na parku v Mužákově za použití tradičních i těch nejmodernějších postupů a technologií jsou dnes inspirací při jejich záchraně a obnově.

1. den, 21.9.

Berzdorfer See – rekultivace krajiny po těžbě hnědého uhlí

Fürst Pückler Park Bad Muskau

Szklarska Poreba - ubytování

2. den, 22.9.

Park Krajobrazu Chelmy a Czartowska skala

Jawor

Slezské Teplice

3. den, 23.9.

Rudawski Park Krajobrazu

Zámek Karpniki

Zámek Wojanow

Zámek Lomnica

Jelení Hora

4. den, 24.9.

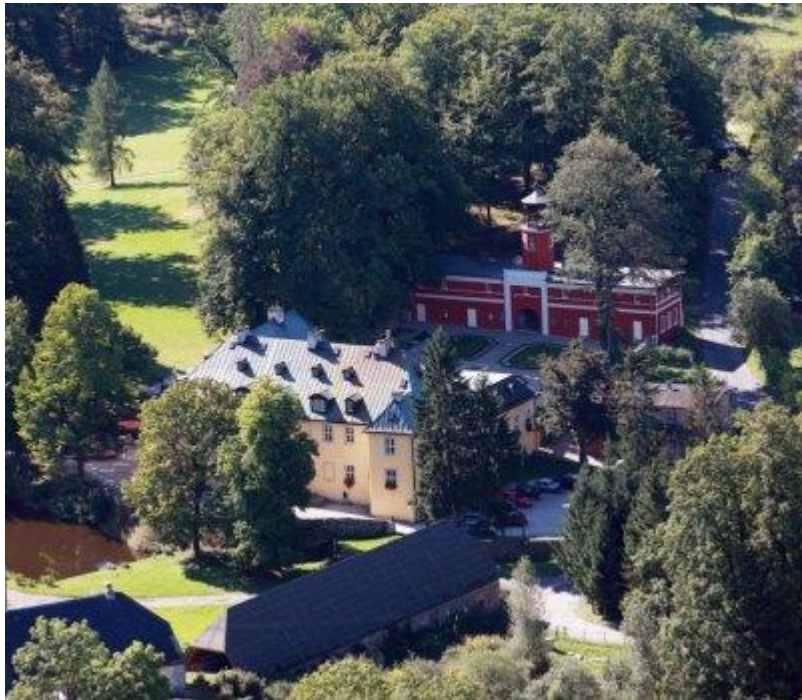
Zámek knížete Henryka

Zámek Stanisław

Zámek Myslakovice

Zámek Bukowiec

Rybniční soustava u Slezských Teplic

5. den, 25.9.

Ksiażanski Park Krajobrazu

Zámek a hrad Książ

Cestou kolem Parků Krajobrazu Sudetow Walbrzyskich a Gor Sowich

Vambeřice – poutní místo

Kladsko

